

MỘT SỐ TÊN GỌI VỊ VUA PO ROME

Tác giả: Haji.Gscc.Ts.Putra Podam
Email: putrapodam@gmail.com

Po Rome (1627-1651) là một vị vua Champa tôn sùng Hồi giáo (Islam), kế thừa từ triều đại Po Klaong Mah Nai (Po Mah Taha) cũng là một vị vua Champa thời kỳ Islam hùng mạnh.

Po Rome, đã từng ở Makkah tức Serembi Makkah là tiểu vương quốc Kelantan - Malaysia. Theo biên niên sử Champa Sakkarai dak rai patao thì Po Rome lên ngôi năm Thỏ và thoái vị năm Thỏ, trị vì 24 năm, đóng đô ở Biuh Bal Pangdurang (thành trì Bal Pangdurang).

Một Số Tên Gọi Vị Vua Po Rome

- 1. Bà Lâm:** Tên vị vua Po Rome theo Hán văn (theo lịch sử Việt Nam).
- 2. Agong Ronan:** Tên thường gọi vị vua Po Rome (tại Serembi Makkah, tức là tiểu vương quốc Kelantan).
- 3. Nik Mustafa:** Tên vị vua Po Rome trong lịch sử và gia phả tại Malaysia. Trong thời gian Po Rome ở Makkah, người Malay gọi là Serembi Makkah, tức là tiểu vương quốc Kelantan (Malaysia). Tại đây, Po Rome kết hôn với công chúa Islam, chính thức mang tên Thánh Nik Mustafa.
- 4. Nik Mustafa Bin Wan Abul Muzaffar Waliyullah:** Tên đầy đủ của Po Rome là: Nik Mustafa Bin Wan Abul Muzaffar Waliyullah. Chính thức là người có danh phận là thành viên của dòng dõi vương triều theo Islam tại Malaysia. Biên niên sử Malaysia ghi lại rằng vua trị vì tại tiểu vương quốc Kelantan hôm nay là dòng dõi của vua Po Rome.
- 5. Sultan Abdul Hamid Shah:** Tên vị vua Po Rome sau khi lên ngôi, là niên hiệu của vua Po Rome trong sử Malaysia.
- 6. Sultan Abdul Hamid Shah Bin Syarif Wan Abu Muzaffar Bin Syarif Wan Abdullah Umdatuddin:** Tên đầy đủ của vị vua Po Rome sau khi lên ngôi vua. Po Rome cưới nhiều vợ, riêng người vợ công chúa Kelantan có ba người con trai đều tôn sùng Islam.
 - Con trai cả của Nik Mustafa (Po Rome) là **Sultan Nik Ibrahim Bin Nik Mustafa**, mà người Champa thường gọi là Po Nrop (Datu Kelantan 1634-1637; Raja Campa 1637-1684). Đã từng làm tướng soái tại Kelantan, sau này về Champa làm vua kế vị Po Rome.
 - Con trai thứ hai của Nik Mustafa (Po Rome) là **Nik Badrus- Salam Bin Nik Mustafa**, vị hoàng tử thứ hai chính là ông tổ của các đời vua ở Kelantan-Malaysia, ông kết hôn cùng hoàng thất Kelantan, các vị vua ở Kelantan ngày nay là dòng dõi của vị hoàng tử này.
 - Con trai thứ ba của Nik Mustafa (Po Rome) là **Nik Ali Bin Nik Mustafa**, ông cưới hoàng thất Pattani (vương quốc Malay ở miền Nam Thái Lan) và giữ chức thống soái quân đội của triều đình Pattani.

7. Ja Kathaot (ꠘꠞ ꠞꠞꠞꠞꠞ): Tên vị vua Po Rome theo tương truyền, sau ngày ăn lá cây liêm (phun kraik), một cô gái Champa đã mang thai mặc dù chưa có chồng. Nghe tin này, gia đình đã đuổi cô ra khỏi nhà ở làng Ra-njaoh (làng này tọa lạc trên một khu vực rộng lớn từ Ga xe lửa Sông Mao cho đến Banâk Patau Ceng - Đập Đá Hàn, ở Bắc Bình-Bình Thuận). Ngay tại làng Pa-aok mà người Việt gọi là làng Tường Loan, cô sinh ra một bé trai khôi ngô, tuấn tú, đặt tên là Ja Kathaot.

8. Yang Thaok Po Rome (ꠘꠞ ꠞꠞꠞꠞꠞ ꠞꠞ ꠞꠞꠞꠞꠞ): Tên vị vua Po Rome theo một tương truyền khác cho rằng, mẹ Po Rome kết thân với người bạn Cru (Churu) nhưng Cha mẹ và dòng tộc không chấp thuận nên bà phải rời khỏi làng khi mang thai. Sau khi Po Rome được sinh ra, nhau thai của ngài được chôn tại làng Pa-aok nay là làng Tường Loan, hiện nay là xóm đạo Thiên Chúa Giáo Hòa Thuận. Nơi chôn nhau cắt rốn này được người Chăm ở đây lập miếu thờ và gọi là Yang Thaok Po Rome. Miếu này tọa lạc bên cạnh đường từ Bảo Tàng Chăm Bình Thuận (Phan Hiệp) đi Sông Mao và cách Bảo Tàng gần 1km.

9. Po Rome Kathaot (ꠞꠞ ꠞꠞꠞꠞꠞ ꠞꠞꠞꠞꠞ): Truyền thuyết khác cho rằng, mẹ Po Rome là một hoàng hậu Chăm kết thân với người Cru (Churu). Do đó, thân nhân dòng tộc không chấp nhận mối tình này nên bà phải rời khỏi gia đình đến một cánh đồng ở Palei Bhan (Vụ Bồn - Phan Rang). Điều này cho thấy sau khi lên ngôi vua, Po Rome đã cho lập miếu thờ ở ngoài cánh đồng mà người Chăm gọi miếu này là Sang Po Rome Kathaot.

10. Yang Po Rome (ꠘꠞ ꠞꠞ ꠞꠞꠞꠞꠞ): Tên vị vua Po Rome được thần dân Champa kính trọng và thờ phượng tùy theo tín đồ Ahier (tín đồ Hindu cũ nay thờ Allah). Khi thờ theo Yang thì Ngài có tên là Yang Po Rome (thần Po Rome).

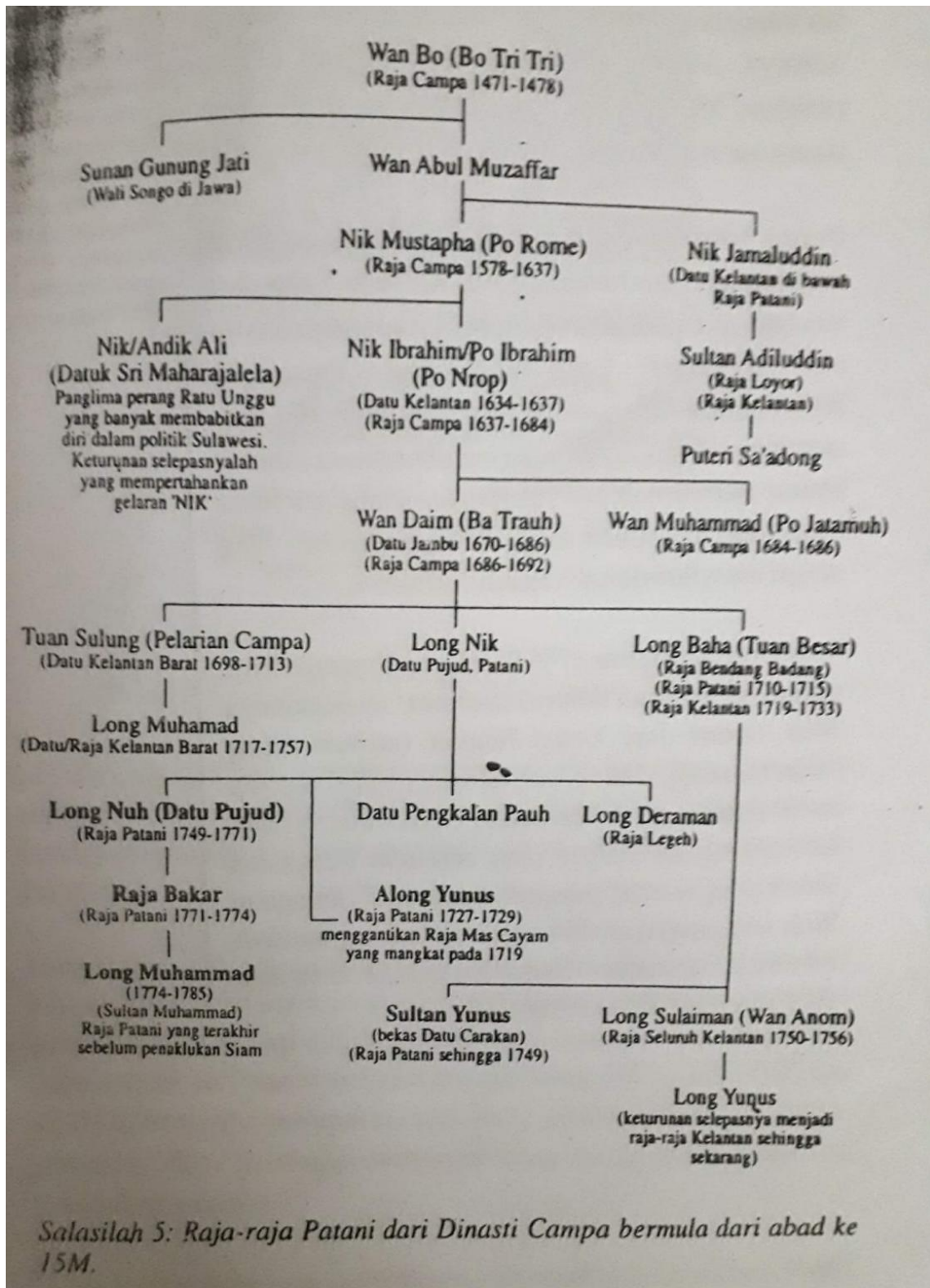
11. Cei Asit (ꠘꠞ ꠞꠞꠞꠞꠞ): Tên vị vua Po Rome nếu thờ theo Cei (ꠘꠞ) thì Ngài có tên là Cei Asit.

12. Po Gahluw (ꠞꠞ ꠞꠞꠞꠞꠞ): Tên vị vua Po Rome nếu thờ theo Yang Baruw [ꠘꠞ ꠞꠞꠞꠞꠞ] (gốc Hồi Giáo) thì Ngài có tên là Po Gahluw.

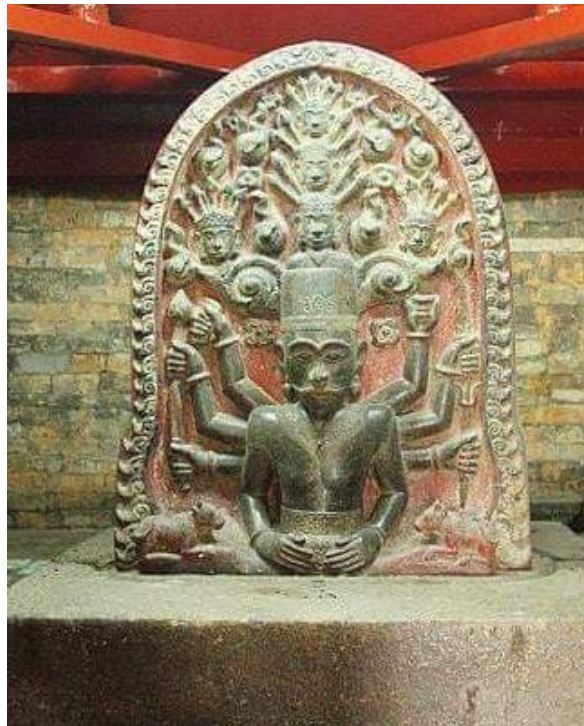
13. Cahya (ꠘꠞ ꠞꠞꠞꠞꠞ): Tên vị vua Po Rome nếu thờ theo Atuw [ꠞꠞꠞꠞꠞ] (Hồi Giáo) thì Ngài có tên là Cahya.

Hình 1. Đền Yang Thaok Po Rome, tại làng Pa-aok, Bình Thuận.

Hình 2. Gia phả dòng tộc vua Po Romé ở Kelantan - Malaysia. Ảnh: Internet.

Hình 3. *Po Rome (1627-1651) là một vị vua Champa tôn sùng Hồi giáo (Islam), kế thừa từ triều đại Po Klaong Mah Nai (Po Mah Taha) cũng là một vị vua Champa thời kỳ Islam hùng mạnh.*

Hình 4. *Vua Po Rome, niên hiệu: Nik Mustafa Bin Wan Abul Muzaffar Waliyullah. Dòng dõi vương triều theo Islam tại Serembi Makkah, thuộc tiểu vương quốc Kelantan-Malaysia. Ảnh: Internet.*

Hình 5. Tháp (bimong) vua Po Rome (Mustafa) tại Ninh Thuận.

Hình 6. Miếu Bia Suci (Than Cih), phía sau tháp vua Po Rome. Theo truyền thuyết, Bia Suci đã thực hiện thủ tục Islam cho Po Rome trong Thánh đường (Masjid). Bia Suci không chấp nhận hỏa táng (bởi Bia Suci không phải tín đồ Hindu hay Ahier mà Bia Suci là tín đồ Islam (con gái vua Islam Po Mah Taha theo Hồi giáo) nên bà chỉ chấp nhận thổ táng theo Hồi giáo (Islam – Awal). Triều đình Champa thời đó xây một đền nhỏ phía sau tháp Po Rome để thờ phượng cho Bia Suci.

Hình 7. Tổng thể không gian, kiến trúc đền tháp Po Rome nhìn từ trên cao [Ảnh: Quảng Minh Kháng].

Hình 8. Kiến trúc chóp ngôi tháp chính [Ảnh: Quảng Minh Kháng].

*Hình 9. Quang cảnh tháp Po Rome trong ngày Kate tháng 7/2018 Chăm lịch.
[Ảnh: Quảng Minh Kháng].*